

SECCIÓ DE SENDERS AE TALAIA

DE MONTSERRAT A NÚRIA

Etapa 4: BALSARENY – NAVÀS (NAVARS) L'AMETLLA DE MEROLA – PUIG-REIG

17 de novembre de 2019

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova i la Geltrú.	6 h 30 min
Balsareny. Esmorzar.	7 h 45 min
Inici de l'etapa.	8 h 30 min
Sant Esteve. Colònia Soldevila. Reagrupament.	9 h 20 min 9 h 30 min
Navàs. Plaça de l'Ajuntament. Reagrupament.	10 h 10 min 10 h 20 min
Riera de Merlès. Reagrupament.	11 h 20 min 11 h 30 min
Depuradora de Puig-reig. Reagrupament.	12 h 35 min 12 h 45 min
Puig-reig. Plaça de la Creu. Final de l'etapa. Dinar	13 h 50 min
Sortida cap a Vilanova.	17 h
Vilanova i la Geltrú.	18 h 15 min

Notes.-

- ** Esmorzarem al bar Llobregat de Balsareny. En acabar d'esmorzar anirem fins a la capella de Sant Roc on començarem l'etapa. Dinarem a Puig-reig; cadascú pel seu compte.
- ** Tingueu en compte que l'organització sempre **pot modificar aquesta previsió** d'horari en funció de com es vagi desenvolupant l'etapa (Condicions meteorològiques, retards o avançaments imprevistos, etc).
- ** Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i **mantingueu sempre contacte visual** amb els que us segueixen; si cal espereu-vos. Intenteu seguir els horaris previstos, és a dir, no correu ni aneu massa lents! (**Penseu que aneu en grup**).
- ** **Atenció:** Per a qualsevol comunicació amb la Secció el dissabte abans de l'excursió o el mateix diumenge (mitja hora abans de la sortida) **utilitzeu només** el telèfon **636466829 (Joan Andreu)**.
- ** El vocal coordinador d'aquesta sortida és el **Joan Andreu (636466829)**. En tot moment cal respectar les seves indicacions.

SECCIÓ DE SENDERS AE TALAIA

DE MONTSERRAT A NÚRIA

Etap 4: BALSARENY – NAVÀS (NAVARS) L'AMETLLA DE MEROLA – PUIG-REIG

17 de novembre de 2019

DESCRIPCIÓ DE L'ETAPA

El recorregut del Montserrat – Núria no segueix sempre un mateix sender; des de Montserrat ja hem seguit trams del GR 4, del GR 151 (Camí Oliba) i del GR 270 (Camí del Llobregat). Aquest últim fou el que seguïrem a l'etapa anterior des de la sortida de Sallent fins arribar a Balsareny.

A partir de Balsareny i fins a Navàs, el Montserrat – Núria i el GR 270 van separats; tenint en compte, però, que el GR 270 segueix la Sèquia de Manresa fins al seu naixement, hem decidit que farem aquest tram anant per aquest sender; així també passarem més propers al riu i veurem la colònia Soldevila.

A partir de Navàs i fins a Puig-reig el camí de Núria i el del Llobregat tornen anar plegats llevat d'alguns petits trams que van en paral·lel. Després de travessar Navàs passarem per l'Ametlla de Merola i creuarem la riera de Merles; també veurem les colònies de Cal Riera i Cal Vidal i passarem per les de Cal Marçal i Cal Pons.

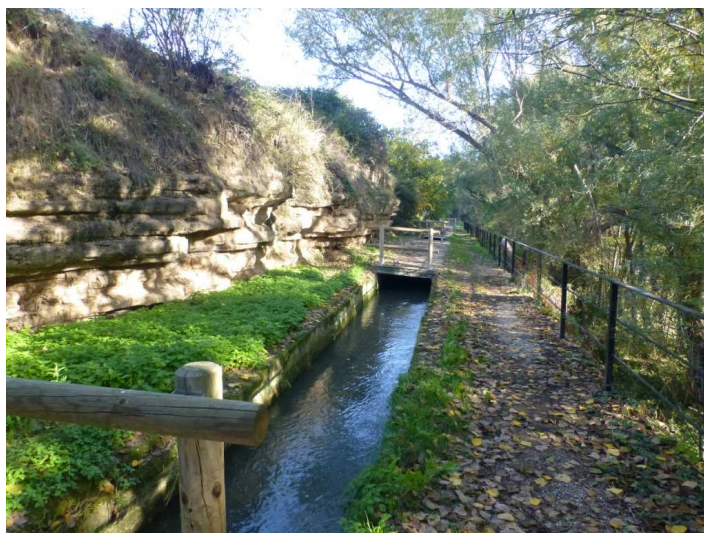
Horari		Distància (km)
Parcial	Total	
0:00	0:00	0,000

Comencem l'etapa d'avui davant de la petita capella de Sant Roc, al costat de la carretera que surt de Balsareny i va cap a Avinyó just abans del seu pas pel pont que creua el Llobregat (300 m). Hem de seguir pel camí que ve de la carretera tot deixant la capella i la font de Sant Roc a la dreta.

Una mica més endavant hem de deixar aquest camí que puja vers Balsareny i anar cap a la dreta per tal de passar pel pont de Santa Maria que travessa la riera de Mujal. Per aquest pont també passa la sèquia de Manresa.

Just travessada la riera hem de baixar cap a la dreta; a l'esquerra hi ha un pal de senyalització.

Ens situem al costat de la sèquia i la seguim aigües amunt amb una barana a la dreta; a trams, la sèquia va coberta. A la dreta, a tocar, hi tenim el Llobregat.

0:07 0:07 0,480

Passem pel punt quilomètric 1 del Camí Natural del Parc de la Sèquia (300 m). El camí ara passa per damunt del canal.

0:04 0:11 0,725

La sèquia torna a aparèixer (300 m); més endavant, a la dreta, hi tenim uns horts. El canal queda soterrat.

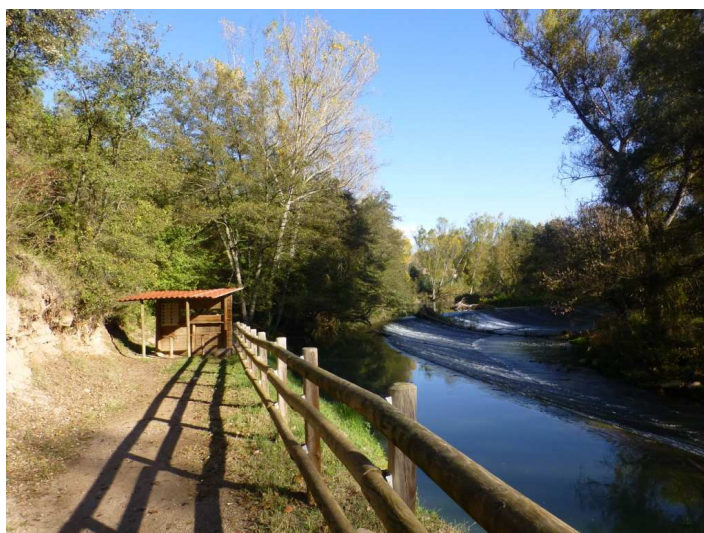
0:02 0:13 0,860

Arribem en una bifurcació (300 m); rebutgem la branca esquerra que puja i seguim per la dreta que té el sòl herbós. Entrem al bosc.

0:02 0:15 0,965

Passem pel costat d'un plafó informatiu que queda a la dreta del camí i se'ns uneix un camí per la dreta i un altre per l'esquerra; a l'esquerra hi ha pals de senyalització (300 m).

Seguim endavant envoltats d'arbres; a la dreta hi tenim el riu i a l'esquerra petites baumes.

0:07 0:22 1,475

Passem pel costat d'una petita construcció i arribem en una esplanada (300 m); enfront hi ha un plafó informatiu i una altra edificació situada al punt de captació d'aigua de la sèquia a l'extrem de la resclosa dels Manresans.

Seguim endavant i passem per un punt d'observació d'aus. El camí, transformat en senderol, segueix pel costat del riu aigües amunt.

El senderol es transforma en camí i voregem un camp.

0:07 0:29 1,935

El camí gira cap a l'esquerra i comença a pujar lleugerament (302 m); a la dreta queda un toll. Pugem pel costat del torrent de cal Roqueta.

A l'esquerra, enlairat, podem veure-hi el castell de Balsareny.

0:02 0:31 2:055

Per la dreta se'ns uneix el camí procedent de cal Casteller (311 m). Seguim pujant ara amb el sòl cimentat.

0:03 0:34 2,200

Arribem en un nucli de cases on hi ha cal Peret Xic i cal Roqueta (325 m); a la dreta hi ha un pal de senyalització. Seguim endavant, ara amb el sòl asfaltat.

Més enllà passem per entremig de cal Calveres i ca l'Obradors. Baixem; a la dreta hi veiem l'empresa Cohitech.

0:05 0:39 2,545

Passem per davant de cal Rabeia (313 m).

0:02 0:41 2,665

Passem per davant de ca la Mònica i girem cap a la dreta (307 m); travessem el canal de la Rabeia.

Passat el canal hem de deixar el camí que baixa vers el Llobregat i anar cap a l'esquerra per una senderol; a l'enforcall hi ha un pal de senyalització (305 m).

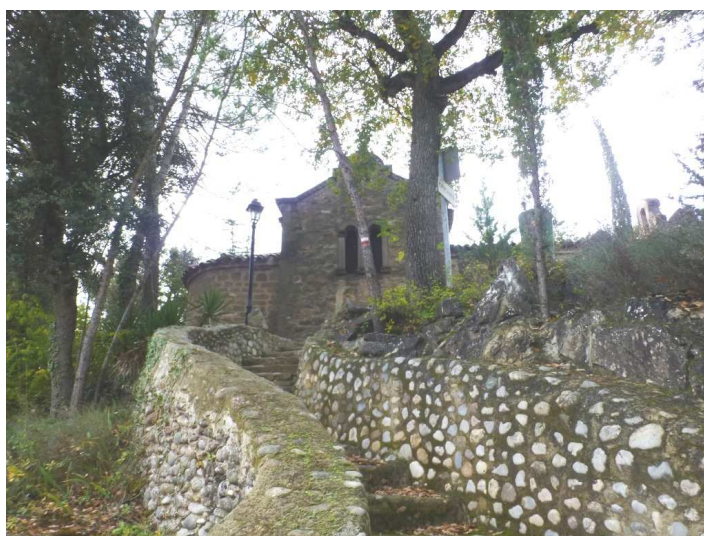
Més endavant ens situem al costat de canal de la Rabeia.

0:04	0:45	2,965
------	------	-------

En arribar enfront de l'edifici de captació d'aigua del canal el travessem (305 m). Seguim endavant per un senderol que va pel costat del riu que ací queda frenat per la resclosa del canal.

0:05	0:50	3,305
------	------	-------

Entrem al recinte de la colònia Soldevila (315 m); anem cap a l'esquerra vorejant els edificis que queden a la dreta. Uns metres més endavant pugem per unes escales cap a l'esquerra.

0:01	0:51	3,370	Reagrupament
------	------	-------	---------------------

Sortim a l'esplanada que hi ha davant de l'església de Sant Esteve (324 m); hem d'anar cap a la dreta. Desemboquem a la pista asfaltada i la seguim cap a l'esquerra.

Hem de deixar la pista d'accés a la colònia i anar cap a la dreta per una pista que va a cal Turó S.A. (Central Hidroelèctrica Balsareny) (326 m). A la dreta podem veure els habitatges abandonats de la colònia.

0:03	0:54	3,605
------	------	-------

En arribar en un punt on hi ha un pal de senyalització hem de deixar la pista i seguir un senderol que puja cap a l'esquerra i enrera (323 m).

0:02	0:56	3,695
------	------	-------

Enllacem amb un senderol transversal; el seguim cap a la dreta i seguim pujant (341 m). A la dreta tenim una bona panoràmica de la colònia Soldevila.

0:05	1:01	3,860
------	------	-------

Passem pel costat d'una fita (350 m); planegem. Ara, a la dreta hi tenim una tanca; estem passant

pel balç de Sant Esteve just per damunt d'un meandre del riu Llobregat.

Trobem una altra fita a la dreta; comencem a baixar.

0:06	1:07	4,165
------	------	-------

Arribem al capdavall de la baixada, travessem el llit del torrent del Lledó (339 m) i desemboquem en un camí; a l'esquerra hi ha un pal de senyalització. Hem de seguir aquest camí cap a la dreta.

Una mica més endavant el camí gira cap a l'esquerra tot deixant un trencall a la dreta que baixa vers la masia del Lledó de Sobreroca.

Baixem lleugerament; a la dreta veiem la masia i al fons, cap a l'esquerra, ja es veu Navàs.

0:05	1:12	4,525
------	------	-------

Enllacem amb el camí que ve de la masia (332 m); el seguim cap a l'esquerra. A la dreta hi deixem un camí una mica desdibuixat i un pal de senyalització.

0:03	1:15	4,775
------	------	-------

Per l'esquerra se'ns separa un camí que puja; nosaltres seguim en la direcció que portàvem (334 m). Pugem lleugerament.

0:02	1:17	4,855
------	------	-------

Arribem en una cruïlla múltiple amb un pal de senyalització a l'esquerra (338 m); deixem un camí a la dreta i dos a l'esquerra; seguim endavant.

0:01	1:18	4,930
------	------	-------

El camí fa un revolt cap a l'esquerra per tal d'anar a passar el torrent que tenim davant per un pont (336 m); hi ha l'alternativa de seguir rectes i travessar el torrent per una passera. Pugem lleugerament.

0:02	1:20	5,050
------	------	-------

Deixem un camí a la dreta (342 m); pugem.

Passem per davant de cal Rata que queda a l'esquerra del camí.

0:03	1:23	5,255
------	------	-------

Entrem a Navàs pel carrer Sant Maurici amb cases a l'esquerra (354 m). Al final del carrer girem cap a l'esquerra pel carrer Baixada de Castellet deixant un trencall que baixa cap a la dreta.

Seguim pel carrer Baixada de Castellet amb algun tram sense cases a l'esquerra. En arribar al final del carrer hem d'anar cap a la dreta pel carrer Pau Durri; pugem lleugerament.

0:07	1:30	5,735
------	------	-------

Arribem al carrer de l'Església (366,0 m); hem d'anar cap a l'esquerra. Anant cap a la dreta s'arribaria a l'església de la Sagrada Família que es veu al fons.

Desemboquem a la carretera de Berga i la seguim cap a la dreta.

0:02

1:32

5,900

Reagrupament

A la dreta queda la plaça de l'Ajuntament (367 m); seguim endavant.

Passem per davant de l'estació d'autobusos.

0:05

1:37

6,245

Travessem la rotonda d'encreuament amb el passeig de Circumval·lació (369 m); seguim per la carretera de Berga.

0:04

1:41

6,540

Arribem al final de les cases (367 m); enfront veiem el pas de la carretera per sota de l'autovia C-16 que puja cap a Berga. En aquest punt hem d'anar a buscar el camí que puja cap a la dreta pel costat del talús de l'autovia.

0:06

1:47

6,940

El camí, protegit per una barana de troncs, travessa la fondalada del torrent del Punes (365 m); baix, a la dreta, hi ha el polígon industrial de l'Ametlla de Merola.

0:01

1:48

6,990

Un cop a l'altra banda de la fondalada i abans d'arribar a la carretera que veiem davant hem d'anar cap a la dreta (365 m). Baixem per un senderol.

Girem cap a l'esquerra vorejant un dipòsit (355 m); seguim baixant.

0:04

1:52

7,190

Arribem al capdavall de la baixada i ens trobem amb unes tanques (340 m); les passem i continuem per entremig d'unes edificacions.

0:01 1:53 7,235

Passem pel costat d'un esvelt pi i d'un pal de senyalització i desemboquem a la carretera d'accés a l'Ametlla de Merola (340 m); l'hem de seguir cap a la dreta. Baixem.

Girem cap a l'esquerra; a la dreta queden els habitatges de l'Ametlla de Merola i a l'esquerra una zona d'aparcament.

Més endavant, a l'esquerra, hi ha un plafó dedicat al Cros de l'Ametlla de Merola amb els noms dels seus guanyadors i a la paret de darrera unes pintures singulars.

0:03 1:56 7,395

Passem per damunt d'un canal i arribem en una bifurcació (333 m); davant hi tenim un pal de senyalització. Hem d'anar cap a l'esquerra; baixem lleugerament.

Deixem un camí a la dreta amb una columna més enllà de l'enforcall i seguim endavant per un camí amb sòl de terra pel costat d'un mur; per damunt d'aquest mur hi passa el canal de l'Ametlla.

0:03 1:59 7,570

Quan el camí fa un gir cap a la dreta l'hem de deixar i seguir per un trencall que surt cap a l'esquerra tot passant una cadena (324 m).

Anem pel costat del riu; davant podem veure la palanca de l'Ametlla per on el passarem.

0:02 2:01 7,705

Arribem a la palanca de l'Ametlla (328 m); a l'esquerra hi ha unes escales que pugen vers el canal. Nosaltres hem d'anar cap a la dreta i creuar el riu per la palanca. Aigües amunt hi ha la resclosa que recull l'aigua per al canal.

Un cop passada la palanca travessem un camí i pugem lleugerament.

0:03 2:04 7,890

Passem per davant de cal Melic que ara està en reconstrucció (337 m). En arribar al final de la tanca que voreja la casa el camí bifurca; hem d'anar per la branca de l'esquerra. Passem pel costat d'un

pal de senyalització; el camí que seguim és el de les Colònies tèxtils. Baixem.

A l'esquerra hi ha uns horts. Pugem.

0:04	2:08	8,100
------	------	-------

Desemboquem en una pista asfaltada (342 m); a l'esquerra hi ha un pal de senyalització. Hem de seguir la pista cap a l'esquerra; deixem un camí que puja cap a la dreta.

0:01	2:09	8,165
------	------	-------

Atenció. Hem de deixar la pista i seguir per un senderol que va cap a l'esquerra; a l'enforcall hi ha un pal de senyalització (342 m). Baixem per entremig del bosc.

El camí se situa al nivell del riu (335 m) i segueix aigües amunt pel seu costat; en alguns trams hi ha una barana de protecció. A l'altra banda del riu es veu l'autovia C-16.

0:09	2:18	8,710
------	------	-------

Per la dreta se'ns uneix un camí que baixa de la pista asfaltada (336 m).

0:04	2:22	8,970
------	------	-------

Per la dreta se'ns uneix un altre camí procedent de la pista asfaltada (337 m). El senderol s'ha eixamplat passant a camí però una mica més endavant, després de vorejar una esplanada que queda a la dreta, el camí es va perdent.

0:08	2:30	9,540
------	------	-------

Travessem a gual un petit torrent (333 m); hi havia un pont però algun aiguat l'ha fet fora de lloc.

0.03	2:33	9,715	Reagrupament
------	------	-------	---------------------

Desemboquem en una pista (335 m); a l'esquerra hi ha un plafó de l'Espai Natural Protegit de la Riera de Merlès i a la dreta hi ha un pal de senyalització. Hem de seguir la pista cap a l'esquerra; baixem vers el llit de la riera de Merlès.

Creuem la riera per una passera feta de taulons (332 m). Un cop a l'altra banda podem seguir el camí que va cap a la dreta i immediatament gira cap a l'esquerra tot deixant un trencall i un plafó a la dreta o bé anar a buscar aquest camí per un corriol que segueix la direcció de la passera i aleshores seguir el camí cap a l'esquerra.

El camí puja lleugerament.

0:05	2:38	9,835
------	------	-------

Quan el camí fa un marcat revolt cap a la dreta l'hem de deixar i baixar per un camí cap a l'esquerra (335 m).

0:04	2:42	10,050
------	------	--------

A l'esquerra deixem el camí que va a passar el riu per la palanca de cal Riera (338 m); a l'enforcall hi ha un pal de senyalització. A partir d'ací el camí gira cap a la dreta i, transformat en senderol, puja amb fort pendent.

A l'esquerra, a l'altra banda del riu, es veuen les edificacions de la fàbrica de Cal Riera.

0:03 2:45 10,185

Desemboquem en una pista just al costat d'una torre d'una línia de conducció elèctrica (356 m); hem de seguir aquesta pista cap a l'esquerra. A la dreta hi tenim un camp.

Ara, a l'esquerra, a l'altra banda del riu, tornem a veure el grandíol complex de Cal Riera. Passem per entremig del bosc i més endavant tornem a tenir camps a la dreta; el camí que seguim és el camí de la Serra.

0:13 2:58 11,135

Arribem en una cruïlla (370 m); hem d'anar cap a l'esquerra. Passem per entremig del bosc.

0:07 3:05 11,660

El camí bifurca (373 m); hem de deixar la branca que puja cap a la dreta i seguir la de l'esquerra que baixa lleugerament.

0:01 3:06 11,705

Trobem una nova bifurcació amb un pal de senyalització (371 m); ara hem d'anar cap a la dreta. A l'esquerra, a l'altra banda del riu, podem veure-hi la gran colònia de Cal Vidal amb la seva resclosa.

El camí puja una mica i torna a baixar.

0:11 3:17 12,290

El sòl passa a ser de rocalls (376 m). Pugem.

El rocalls s'acaba i torna a aparèixer més endavant.

0:04 3:21 12,525

Atenció. Hem de deixar el camí de rocalls que seguim i anar cap a l'esquerra per un senderol que baixa (407 m).

0:02 3:23 12,655

Enllacem amb un camí una mica desdibuixat que seguim cap a la dreta (386 m); planegem.

0:02 3:25 12,780

Desemboquem en un camí (381 m); el seguim cap a la dreta. Pugem lleugerament.

0:01 3:26 12,840

Deixem el camí que puja cap a la dreta i anem per un corriol que planeja en la direcció que portàvem (381 m).

El senderol passa a gran altura per damunt del riu que queda a la nostra esquerra. Pugem i després fem una forta baixada per entremig de roques.

0:05 3:31 13,045

Creuem un petit torrent (380 m) i girem cap a l'esquerra i després cap a la dreta vorejant una paret de roca.

0:02 3:33 13,160

A l'esquerra deixem un senderol que baixa (380 m). Decanem cap a la dreta i pugem lleugerament; a l'esquerra hi ha les instal·lacions de la depuradora de Puig-reig.

0:03 3:36 13,340

Desemboquem en una pista asfaltada; a l'esquerra hi ha un pal de senyalització (395 m). Hem de seguir la pista cap a l'esquerra; baixem.

0:03 3:39 13,510 **Reagrupament**

Hem de deixar la pista que va a passar per sota de l'autovia C-16 que veiem davant i hem de seguir un camí que baixa cap a l'esquerra; a l'enforcall hi ha un pal de senyalització (385 m). Pugem una mica i baixem pel costat de l'autovia.

0:03 3:42 13,695

En arribar al capdavall de la baixada girem cap a la dreta i passem per sota de l'autovia (365 m). Una mica més endavant ens trobem amb una esllavissada que s'ha emportat el camí; hem de seguir un senderol que per l'esquerra voreja el forat.

Seguim endavant pel costat del riu.

0:06 3:48 13,980

Passem pel costat de la sortida d'un canal que ve soterrat (363 m).

0:01 3:49 14,070

Deixem un camí que puja cap a la dreta (371 m).

0:01 3:50 14,135

Arribem a la palanca de Cal Marçal (365 m). Passem per la palanca per tal de creuar el Llobregat.

Un com a l'altra banda pugem per un caminet que voreja uns horts. A la dreta, enlairats, hi ha els edificis de la colònia de Cal Marçal.

0:03 3:53 14,255

Desemboquem en un camí; a la dreta hi ha un pal de senyalització (384 m). Hem d'anar cap a la dreta; passem pel costat de la caseta d'un transformador.

Deixem una xemeneia a la dreta i el sòl passa a ser asfaltat. Voregem les edificacions de la colònia.

Pugem pel carrer Baixada a la fàbrica; a la dreta queden els habitatges dels treballadors.

0:05 3:58 14,500

Quan la pista d'accés a la colònia gira cap a l'esquerra nosaltres l'hem de deixar i seguir endavant; a la dreta hi ha un pal de senyalització (390 m).

Desemboquem a la placeta del Camí on hi ha garatges; hem d'anar cap a l'esquerra i baixar per un camí que surt de la plaça.

Deixem un trencall a l'esquerra; seguim baixant; més endavant en deixem un altre.

0:03 4:01 14,655

Baixem per unes escales i arribem en un ampli espai cobert d'herba (378 m); a la dreta hi veiem l'entrada d'una finca. Nosaltres hem d'anar cap a l'esquerra per un camí ample i herbós.

Seguim endavant vorejats d'arbres. A l'altra banda del riu hi ha la gran serradora Boix.

0:05 4:06 14,940

Passem per davant d'una bauma arranjada amb unes escales per accedir a la font que brolla de la paret (383 m).

0:02 4:08 15,050

A l'esquerra hi veiem els arcs del pont de l'Alba per on passa l'antiga carretera de Berga (385 m).

0:01 4.09 15,150

Desemboquem a la carretera d'accés a Cal Ponç; a l'enforcall hi ha un pal de senyalització (389 m). La seguim cap a la dreta; baixem.

0:03 4:12 15,380

A la dreta deixem la palanca d'accés a la serradora Boix; a l'esquerra hi ha un pal de senyalització (383 km).

0:02 4:14 15,520

Entrem al recinte de la colònia de Cal Pons (385 m). Anem cap a l'esquerra i després cap a la dreta deixant una rampa que puja per l'esquerra. A banda i banda tenim edificis de la colònia.

0:02 4:16 15,650

Passem per sota d'un pont que comunica els edificis d'una banda i l'altra del carrer (390 m). Pugem per un tram cimentat.

Arribem a la petita plaça del Sol; la travessem en diagonal anant cap a l'esquerra i seguim pel carrer d'Orient que surt vers la dreta. A la dreta hi ha els habitatges de la colònia.

0:02 4:18 15,770

Hem de deixar el carrer d'Orient i pujar pel carrer Pujada al Parc que s'enfila per l'esquerra cap en-rera; a l'enforcall hi ha un pal de senyalització (395 m). En aquest punt deixem el Camí del Llobregat que segueix endavant pel carrer d'Orient.

Girem cap a la dreta i seguim pujant per un tram graonat.

Passem per davant de l'església de Sant Josep que queda a la dreta; a l'esquerra hi ha el passeig del Parc (410 m). Seguim pujant.

0:04 4:22 15,945

Arribem en una rotonda, és la plaça del Parc del Jardí (422 m). Hem de seguir pel carrer de Cal Biel que és el segon que surt cap a la dreta.

En arribar al final del carrer girem cap a l'esquerra per carrer de la Resclosa. Una mica més endavant s'acaba el carrer i seguim per un camí.

0:05 4:27 16,245

Arribem en una cruïlla (437 m); hem d'anar cap a la dreta. Tot seguit girem cap a l'esquerra i continuem per un carrer.

En trobar el primer trencall a l'esquerra l'hem de seguir i, en arribar al carrer del Riu, anar cap a la dreta (445 m). Planegem.

0:03 4:30 16,430

Deixem unes escales que pugen cap a l'esquerra i el carrer s'acaba (442 m). Hem de travessar unes tanques i seguir pel camí que tenim davant que segueix amb el nom de carrer del Riu. A la dreta tenim una gran panoràmica.

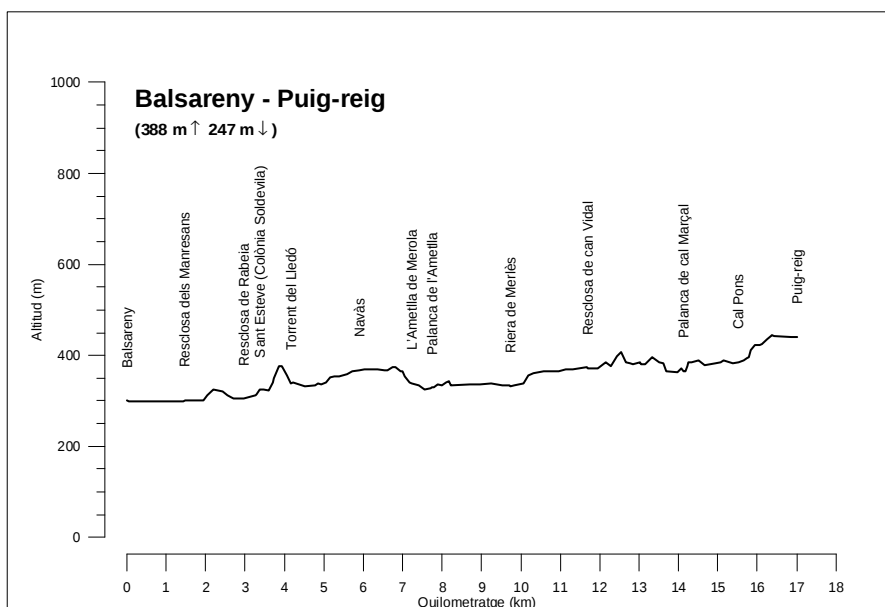
0:07 4:37 16,860

Entrem al nucli de Puig-reig on trobem la cruïlla dels carrers de l'Església i Verdaguer (441 m). Hem d'anar pel carrer Verdaguer cap a la dreta.

0:02 4:39 17,000

Arribem a la plaça de la Creu de la Sala (441 m); en aquest punt finalitzem l'etapa d'avui.

Equip de preparació (7/11/2019): Joan Andreu, Agustí Poch, Isidre Poch, Mariona Siches

NAVARS (NAVÀS)

Actualment, Navàs és el topònim oficial, però l'Institut d'Estudis Catalans ha defensat sempre la forma Navars.

El municipi, en contacte amb el Berguedà, termeneja al N amb els municipis berguedans de Viver i Serrateix i de Puig-reig, a l'E amb Gaià, al SE amb Balsareny, al S amb Castelnou de Bages i Súria, al SW amb Sant Mateu de Bages i a l'W amb Cardona.

Aquest municipi es deia, fins el 1960, Castelladral, ja que prenia el nom del nucli principal del municipi. L'extraordinari desenvolupament del barri riberenc de Navars féu que primer s'hi instal·lessin els serveis municipals i, després, que se'n canviés el nom. L'origen del topònim de Navars es remunta al 982, quan s'esmenta l'alou anomenat *Nabares*. Una butlla del papa Sergi IV torna a parlar de l'alou *Nabars* i la riera de Navarons.

És drenat a llevant pel Llobregat, que li fa de frontera amb el municipi veí de Gaià; pel cantó de ponent el terme ultrapassa el Cardener i s'enfila per la serra de les Garrigues, on assoleix la màxima altitud: el puig de Comabella (664 m). L'extens territori és solcat per les rieres de Valldeperes, d'Hortons, de Tordell (o de Sant Cugat), afluents de l'esquerra del Cardener, i la riera del Mugal, tributària per la dreta del Llobregat. La serra de Castelladral constitueix el sistema central del terme i també la cota més alta (711 m).

El municipi comprèn, a més del poble de Navars, cap administratiu, els pobles de Castelladral, de Sant Cugat del Racó (o Salou) i de Sant Salvador de Torroella, la Colònia Valls (o Colònia Valls de Torroella o el Palà Nou), la Colònia del Palà de Torroella (o el Palà Vell) i els veïnats i llogarets de Can Flautes, el Mugal, la Rata i Valldeperes.

La principal base econòmica del terme és la indústria, principalment tèxtil, malgrat els successius tancaments. Durant els primers 30 anys del segle XX, el poble inicià la seva etapa industrial. Una de les primeres fàbriques tèxtils que s'instal·là al municipi al final del segle XIX fou la de la família Forcada, que el 1918 prengué el nom de Filatures Forcada. L'empresa, que fou la impulsora de l'arribada de subministrament de l'enllumenat elèctric i d'aigua potable al terme, tancà a la meitat de la dècada del 1990.

Una segona empresa tèxtil fou la que el 1922 establí Marià Graells, amb el nom de Fàbrica Nova, que el 1930 passà a mans dels germans Vidal i funcionà com a empresa dependent de la colònia Cal Vidal de Puig-reig fins l'any 1968. Altres fàbriques foren la Colònia del Palà Vell i del Palà Nou,

ambdues tancades, o Mas Molas. Hi ha un polígon industrial.

El nucli urbà del poble de Navars és situat a l'extrem oriental del terme municipal, en un replà a la dreta del Llobregat. Malgrat que el lloc és documentat des del segle X, al final del segle XIX no era més que un petit barri (hi havia només sis cases) del municipi rural de Castelladral. La seva expansió fou fruit de la industrialització progressiva i continuada, a excepció d'una dècada d'estancament entre el 1940 i el 1950. El creixement més important es donà entre el 1960 i el 1970, dècada en què la població augmentà gairebé en 1 000 h a un ritme del 2,15% anual.

Les poques cases del Navars primitiu pertanyien a la feligresia de Sant Genís de Masadella, església situada en un turó al N del poble, sufragània del Mjal. L'any 1897 fou beneïda la primera església de Navars amb caràcter de tinença parroquial. El 1906 era erigida com a parròquia independent sota l'advocació de la Sagrada Família i sant Genís, antic patró del veïnat.

PUIG-REIG

Els límits municipals són Viver i Serrateix a l'W, Casserres, Gironella, Olvan i Sagàs al N, i Santa Maria de Merlès a l'E; al S limita amb els termes bagencs de Gaià (S i E) i Navars (S). Té com a eix el Llobregat, que corre longitudinal de N a S, el qual rep al sector meridional la riera de Merola (per la dreta) i la riera de Merlès (per l'esquerra), que constitueixen, respectivament, una bona part dels límits sud-occidental i sud-oriental del terme, i li donen forma triangular amb el vèrtex cap al S.

El terme comprèn, a més del cap municipal, el poble de Puig-reig, les caseries de Santa Maria de Merola i Sant Sadurní de Fonollet, que corresponen ambdues a les antigues parròquies del mateix nom.

L'any 1956 Puig-reig era un dels nuclis tèxtils més importants de Catalunya, tenia 94.000 fusos, 12.500 telers i 2.200 treballadors vinculats, directament o indirectament, a aquest sector. Però el tèxtil travessà una crisi important i entre el 1975 i el 1986 el nombre de treballadors es va reduir a la meitat. La crisi es va notar ja els anys seixanta a Cal Cases i, durant aquests anys, provocà el tancament de les antigues empreses de les colònies de Cal Riera, Cal Vidal i de Cal Marçal, i ha repercutit a Cal Pons i Cal Prat.

Tot i la intensa davallada del tèxtil des de la dècada del 1980 encara és el sector industrial predominant. A l'inici del segle XXI la situació de les colònies tradicionals d'aquest terme és diferent segons el cas, per bé que en general mantenen la seva funció residencial.

El poble de Puig-reig és al vessant de ponent del puig del Castell, amb carrers en degradació pel pendent; dominat per les restes del castell, és presidit per l'església parroquial. La part més nova s'estén a banda i banda de la carretera de Manresa a Berga. Destaca la placeta de la Creu de la Sala, on l'antiga creu gòtica, destruïda, ha estat substituïda per una de moderna, i l'eixample s'estén vers la carretera que va a l'Espunyola per Casserres. El pont de Periques, medieval, comunica les dues vores del Llobregat i modernament hom n'ha bastit un de nou al N d'aquest. La plaça Nova, que comprèn un dels espais més amplis del poble, és un dels pocs exemplars de places dures de la comarca.

El castell de Puig-reig, documentat des de l'any 907, fou ampliat considerablement als segles XII i XIII en construir-se tres nivells de muralles, que incloïen el castell, l'església i una petita vila. Situat dalt d'un turó dominava el camí ral de Manresa a Berga, a la dreta del Llobregat. Les escasses restes del castell, que correspon a l'època del trobador Guillem de Berguedà i el seu pare, són formades per fragments de muralles i part del casal casteller que als segles XVI i XVII fou adaptat com a masia.

Des de l'últim terç del segle XIX, al terme municipal de Puig-reig i al peu del Llobregat, es van començar a instal·lar fàbriques de filats i de cotó que aviat esdevingueren colònies industrials. Els propietaris d'aquestes colònies van construir prop de la fàbrica i de les instal·lacions industrials (canal, resclosa, salt, turbina, magatzems, etc.) tota la infraestructura necessària per a viure: habitatges per als treballadors, botigues, casino, baixador de tren, escola, església i torres. Són conjunts urbanístics i arquitectònics únics i molt interessants.

L'Ametlla de Merola

El rosari de colònies tèxtils del terme s'inicia, al S, amb la de l'Ametlla de Merola, de l'empresa Serra Feliu. Aquesta colònia té l'origen en el molí fariner de Josep Comes i Ametlla, propietari del mas de l'Ametlla de Casserres (d'on prové el nom), molí que el 1832 ja tenia annexa una petita fàbrica de màquines de cardar cotó; el 1854 l'adquirí Mateu Serra, empresari d'una fàbrica tèxtil de Vilassar, per bastir-hi una indústria important, i el 1871, quan ja funcionava la fàbrica, es planificà la gran colònia, que el 1874 ja tenia el Carrer Vell i el canal i on es construí fins el 1928. Aviat hi hagué 800 treballadors, 300 telers i unes 70 cases i adquirí una gran prosperitat a partir d'Antoni Serra i Feliu, que el 1917 n'esdevingué únic propietari.

Els habitatges pràcticament no han estat modificats, però sí la fàbrica, que fou ampliada notablement els anys setanta. Destaca l'església de Sant Mateu, un exemplar construït segons els models historicistes medievalistes l'any 1882, i el conjunt d'habitatges unifamiliars que, arrencats, formen carrers i places.

Les altres colònies

Cal Manent o Cal Riera, és una colònia fundada el 1889 per la societat Manent, Vilasseca i Massana (de Manufactures Manent), que es dedicava a la fabricació de filats i teixits de cotó i també a la de fibres sintètiques i tancà el 1982.

La Colònia Vidal, o Cal Vidal, fou fundada els últims anys del segle XIX per la família manresana que li va donar el nom i es dedicava a la fabricació de teixits (Crevi) i de filatures (Catar). La fàbrica és un exemple excepcional d'arquitectura industrial; la colònia fou dissenyada per l'enginyer Vicens Vidal Casacuberta i disposa de cafè, teatre, escola, botigues i habitatges plurifamiliars i unifamiliars que formen carrers i places. Actualment hi ha el Museu de la Colònia Vidal.

Cal Marçal, fundada per la família Torra el 1890, passà posteriorment a la família Pons i, des de l'any 1929, als Viladomiu. La fàbrica, paral·lela al riu i als habitatges plurifamiliars, és situada en un nivell inferior a la resta del conjunt urbanístic. Al peu de la carretera hi va créixer el barri de Cal Marçal (nom d'una antiga masia que va vendre els terrenys per a la construcció de la fàbrica) on, després de la guerra civil de 1936-39, es va construir l'església parroquial i nous habitatges.

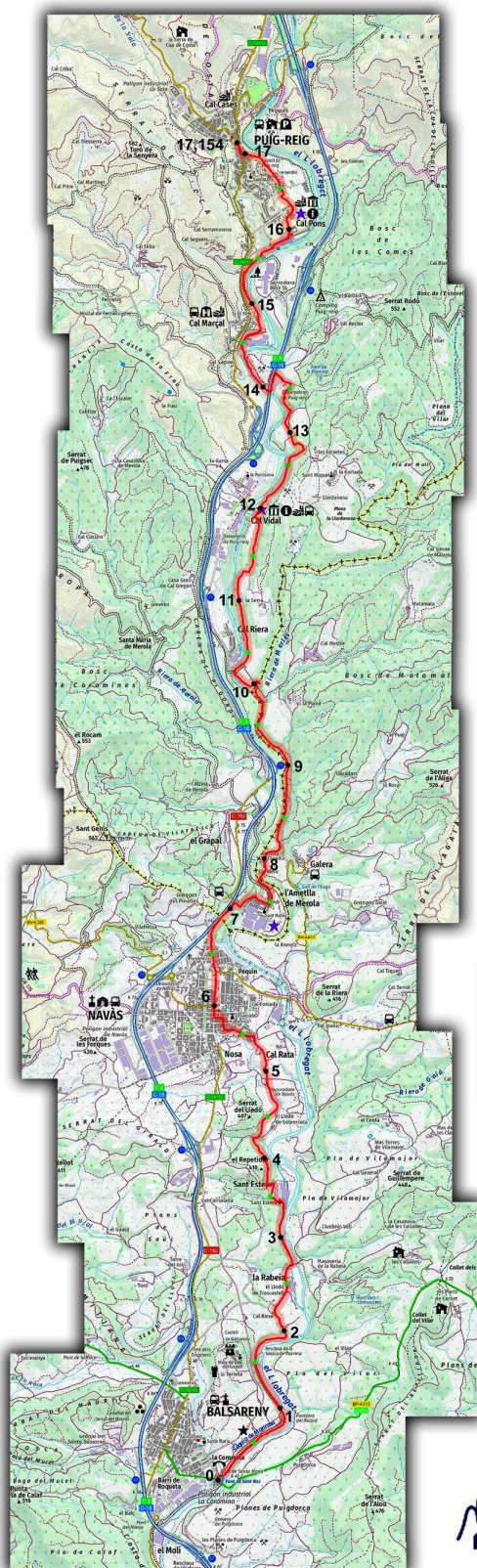
Cal Pons fou fundada l'any 1875 per la família manresana Pons. Des d'un punt de vista arquitectònic i urbanístic és molt interessant. Hi ha un impressionant bosc i un jardí que envolta les dues torres neomedievales dels propietaris, el xalet del director, l'església neogòtica de Sant Josep i el panteó familiar (obra de l'arquitecte modernista Josep Torres i Argullol), l'escola, la casa convent i el teatre. Prop de la fàbrica hi ha els habitatges plurifamiliars i la zona de serveis.

A Cal Prat l'activitat industrial hi es documentada des del 1871, i una dècada més tard s'edificaren els habitatges dels treballadors, el cafè casino, la torre del propietari i l'església.

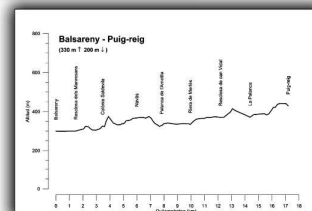
BIBLIOGRAFIA

- ** Institut cartogràfic de Catalunya
<http://www.icc.cat/>
- ** Enciclopèdia Catalana
<http://www.enciclopedia.cat/>
- ** Viquipèdia
<https://ca.wikipedia.org/wiki/Viquip%C3%A8dia>

Agustí Poch, novembre de 2019

ICGC Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

CAMÍ DE MONTSERRAT A NÚRIA

Eta 04, 17 - Novembre - 2019

Balsareny - Navàs - Puig-reig